

CONTRIBUȚIA CERCETĂRII SOCIOLOGICE LA CUNOAȘTEREA PROCESELOR ȘI REALITĂȚILOR SOCIALE ALE EDIFICĂRII SOCIALISMULUI ÎN PERIOADA INAUGURATĂ DE CONGRESUL AL IX-LEA AL P.C.R.

sesiune științifică, aprilie 1985

Centrul de Cercetări Sociologice, sub egida Academiei de Științe Sociale și Politice și a Universității din București, a organizat în zilele de 19—20 aprilie a.c. o prestigioasă sesiune științifică în cinstea aniversării a două decenii de la Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român. Tema manifestării științifice a fost „Contribuția cercetării sociologice la cunoașterea proceselor și realităților sociale ale edificării socialismului în perioada inaugurată de Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român”, în care s-au prezentat peste 130 de comunicări elaborate de 165 autori, cu o problematică vastă, complexă, majoră și de actualitate.

Sesiunea științifică omagială a Centrului de Cercetări Sociologice a beneficiat cu adevărat de o participare interdisciplinară formată din sociologi, economiști, filozofi, statisticieni, juriști, medici, psihologi, matematicieni, ingineri, activiști de stat și de partid, cadre didactice și studenți din 37 de instituții de cercetare, învățământ, întreprinderi, comitete de partid, unități sanitare etc. din București și din provincie.

Lucrările sesiunii s-au desfășurat în sedință plenară și pe trei secțiuni: Secțiunea I-a „Cercetarea sociologică a proceselor de dezvoltare și modernizare socială în opera de construire a societății socialiste”; Secțiunea II-a „Dinamica structurii sociale și perfecționarea relațiilor sociale în societatea noastră socialistă”; Secțiunea III-a „Educație, cultură și civilizație socialistă”.

În cadrul Secțiunii I-a s-au analizat procesele, fenomenele și factorii de influență ai dezvoltării și modernizării economico-sociale în perioada construcției socialiste, strategiile dezvoltării sociale, etapele istorice în procesul revoluționar al edificării socialismului în țara noastră. Un spațiu important a fost rezervat comunicărilor care au abordat problemele revoluției tehnico-științifice, alternativelor de dezvoltare, revoluției agrare și agriculturii biologice, raportului industrie-agricultură—obiectiv strategic al dezvoltării economico-sociale, dezvoltarea prin forțe proprii, modernizarea comunităților urbane și rurale, dezvoltarea științei și tehnologiei etc.

S-au analizat indicatorii dinamicii dezvoltării social-economice, caracteristicile demografice ale forței de muncă și influențelor asupra venitului național, relația profesionalizare-progres tehnic, evoluția populației României în ultimele decenii, condiția umană în perspectiva civilizației socialiste, calitatea vieții etc.

Secțiunea II-a a abordat problematica omogenizării sociale în condițiile dezvoltării noastre socialiste, etapele istorice și modificările survenite în mobilitatea socială, tendința mobilității educaționale intergenerații și intermediu social.

Tineretul s-a studiat în conjunctura omogenizării sociale, în sistemul structurii sociale, a impactului gestiunii economiei familiale asupra stabilității în mediul rural, ca și criteriile orientării profesionale ale tinerilor. Numeroase comunicări științifice au analizat problema integrării profesionale și sociale, creșterea responsabilității și eficienței muncii în condițiile autoconducerii muncitorești, cercetarea comportamentelor participative și culturale, a dialecticii raporturilor inter-umane în climatul de muncă, ca și a noilor tipuri de comportament social în condițiile integrării învățământului cu practica și producția.

În condițiile actuale ale necesității creșterii natalității s-a abordat comportamentul reproductiv al familiei, factorii sociali ai stabilității familiei, sistemul de muncă și ocrotiri sociale, cadrul de sprijin și consolidare a familiei, rolul educației sanitare și impactul asupra stării de sănătate a descendenților, alegerea partenerului și căsătoria, întărirea rolului educativ al minorilor în familie etc.

Lucrările Secțiunii a III-a s-au axat pe modelele culturii, educației și civilizației socialiste, pe învățarea socială și dinamica atitudinilor sociale. Se analizează în acest cadru statutul

istoric și rolul social al culturii românești, sociologia valorilor, cultura contemporană sub impactul revoluției tehnico-științifice, dinamica vieții spirituale percepută în conștiința comună, valențele personalității comuniste și implicarea socială. De asemenea se evaluează eficiența politicii culturale a partidului nostru, accesul la cultură, rolul mass-media. Se analizează modalitățile de valorificare a potențialului creativ și problema participării la cultură, aprecierea culturii tradiționale. Se fac referiri cu privire la principiile și metodele educației culturii de masă, la importanța strategiei de democratizare a culturii, la acțiunea socială de formare a omului nou etc. Alt set de comunicări analizează starea de religiozitate și de ateism pe teritoriul României, conceptul de ateism în condițiile făturii societății socialiste, explicația psihologică a religiei. În final, se abordează unele manifestări antisociale în rîndul tinereții și se fac propuneri pentru prevenirea acestora, se prezintă metodologia predicției comportamentului delinvent etc.

Prin nivelul calitativ al majorității comunicărilor și dezbaterilor, prin nota de autentică originalitate, prin amplele investigații sociologice care au stat la baza multor referate ca și prin concluziile, sugestiile și propunerile emise în mod fundamentat, realist, prin proiectarea socială — întreaga manifestare se înscrie ca o reușită științifică. Sesiunea științifică a reprezentat astfel un model de abordare multidisciplinară a problemelor complexe ale edificării socialismului în țara noastră.

Maria Fulea

VIITORUL, EDUCAȚIA, PACEA

Masă rotundă internațională, 24—25 mai 1985

Între 24—25 mai 1985 s-au desfășurat la București lucrările reuniunii internaționale cu tema „Viitorul, educația și pacea” organizată de Academia de Științe Sociale și Politice în colaborare cu Comisia Națională Română pentru UNESCO, Federația Mondială de Studii asupra Viitorului — Centrul internațional de metodologie a studiilor asupra viitorului și dezvoltării și Universitatea pentru Pace, creată de Organizația Națiunilor Unite.

La lucrări au participat peste 40 de specialiști din aproape toate domeniile științelor sociale, provenind din 12 țări europene, Japonia și SUA. Au fost reprezentate prestigioase organizații politice și instituții științifice internaționale între care, în afara celor ce au organizat reuniunea sînt de menționat: academile de științe din R. S. Cehoslovacia, R. D. Germană, R. P. Polonă, R. S. România, R. P. Ungară, URSS, Universitățile Humboldt din Berlin, Karl Marx și Eötvös Lorand din Budapesta, Universitatea din București, Institutele pentru fizică nucleară și Biologie moleculară din Sofia, Institutul pentru energie atomică a Universității Rikkyo din Japonia, Comitetul „Poland 2000” de pe lângă Academia polonă de științe, Departamentul de studii economice și sociale din cadrul Institutului Gottlieb Duttweiler — Elveția, Fundația Rockefeller ș.a.

Programul reuniunii a cuprins o ședință de deschidere, patru ședințe de lucru și o ședință de închidere. Ședințele de lucru au avut ca teme „Știința, viitorul și pacea”, „Cultură, comunicare și cooperare”, „Educația pentru cooperare internațională și pace” și „Dezvoltare și dezarmare”.

Lucrările reuniunii au fost deschise de prof. dr. doc. Mihnea Gheorghiu, Președintele ASSP care, salutînd pe participanți, a prezentat obiectivele, conținutul, modul de organizare și desfășurare a lucrărilor, exprimîndu-și satisfacția pentru participarea la reuniune a unor prestigioase personalități ale vieții științifice internaționale și convingerea că lucrările acestora vor contribui la dezbaterile aprofundate și la identificarea unor noi direcții de acțiune în sprijinul consolidării păcii și al intensificării relațiilor de cooperare, înțelegere și respectului mutual dintre state, popoare și națiuni.

Au rostit cuvinte de salut Eleonora Masini (Italia), Președinta Federației Mondiale de Studii asupra Viitorului, Franz Eberhard (Austria), Directorul Centrului european UNESCO pentru învățămîntul superior cu sediul în București și Rodrigo Carazo (Costa Rica) Președintele Universității pentru Pace, creată de Organizația Națiunilor Unite.

Raportul de bază al reuniunii a fost prezentat de tovarășul Mihail Florescu membru corespondent al Academiei R. S. România, ministru secretar de stat la CNST, avînd ca temă „Conceptia României, a Președintelui Nicolae Ceaușescu, privind viitorul, educația și pacea”.

Evidențînd faptul că în abordarea complexelor probleme privind raporturile dintre dezvoltarea științifică și tehnologică, — dezvoltarea economică și socială, țara noastră pornește de la faptul că nici una din marile probleme naționale și internaționale nu pot fi soluționate fără asigurarea păcii, înțelegă nu numai ca simplă absență temporară a războiului, ci însoțită de dezarmarea generală, nucleară în primul rînd, o pace durabilă și statornică, care să ofere

fiecarui stat garanția deplină că niciodată, în nici o împrejurare și sub nici un pretext nu se va găsi în fața unui act de folosire a forței sau amenințării cu forța împotriva libertății și independenței sale, a drepturilor și intereselor sale legitime, raportorul român a precizat că, luând în considerație complexitatea și gravitatea situației internaționale actuale și ținând seama și de învățămintele mereu actuale ale trecutului, de concluziile ce se desprind din analiza împrejurărilor în care a izbucnit „marea conflagrație a secolului XX”, concepția președintelui Nicolae Ceaușescu respinge cu hotărâre defetismul, pasivitatea. Ea pornește de la convingerea că stă în puterea popoarelor ca, acționând în strinsă unitate, să soluționeze în interesul lor problema fundamentală a epocii noastre: încetarea cursei înarmărilor, în primul rând a înarmărilor nucleare și înfăptuirea unei cotituri radicale în viața internațională, prin excluderea pentru totdeauna a războiului din viața omenirii. Premisa indispensabilă pentru salvagardarea păcii și securității generale o constituie eliminarea forței și a expresiei ei celei mai brutale — războiul — ca mijloc de soluționare a diferendelor dintre state. Nu există divergențe — subliniază președintele Nicolae Ceaușescu — indiferent de originea, evoluția și natura lor, de aria lor de răspândire — care să nu poată fi soluționate pe cale politică, prin negocieri directe, reale și sincere, între părțile interesate. „Oricât de îndelungate și de grele ar fi tratativele, ele reprezintă singura alternativă logică ce răspunde intereselor fiecărui popor, ale păcii în general”.

Activitatea amplă și de o nedezmășită consecvență desfășurată de România pe arena internațională în apărarea dreptului oamenilor și al națiunilor la pace, ca valoare supremă a întregii omeniri, decurge în mod firesc din această concepție profund umanistă.

În exercitarea sa practică, dreptul la pace nu poate fi limitat la un grup de state sau la o singură regiune geografică. În condițiile interdependențelor caracteristice epocii actuale, indivizibilitatea păcii și securității internaționale impune cu necesitate crearea unui sistem universal de pace și securitate. La temelia acestui sistem trebuie să se aște de dreptul la pace.

Pornind de la importanțele răspunderi sociale și morale care revin oamenilor de știință în fața umanității, simpozionul internațional „Oamenii de știință și pacea”, desfășurat la București în 1981, sub înaltul patronaj al președintelui Nicolae Ceaușescu, a adresat savanților și cercetătorilor de pretutindeni chemarea de a se alătura — deasupra oricăror deosebiri naționale, ideologice sau politice — mișcării mondiale pentru pace, constituind o veritabilă coaliție planetară a rațiunii. Oamenii de știință de pretutindeni li s-a cerut ca, dezvăluind pericolele pe care le prezintă cursa frenetică a înarmărilor, să-și folosească întreaga forță de argumentare și putere de convingere pentru a mobiliza popoarele de pretutindeni, deopotrivă amenințate, indiferent de regimul politic pentru care au optat sau de zona geografică în care se găsesc, spre a le face solidare în fața aceluiași primejdii.

În acest spirit, Comitetul Național Român „Oamenii de știință și pacea”, ce are în fruntea sa pe academician doctor inginer Elena Ceaușescu, Prim viceprim-ministru al Guvernului, Președintele Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie, a propus crearea pe lângă Conferința pentru dezarmare de la Geneva a unui organism al oamenilor de știință, cu mandatul de a examina și informa asupra aspectelor științifice și tehnice ce fac obiectul negocierilor și a formula propuneri concrete.

Dezbaterile din cadrul secțiunii privind „Știința, viitorul și pacea” au abordat o largă gamă de probleme privind utilizarea rezultatelor cercetării științifice în favoarea păcii, reunificarea științelor naturii, sociale și filosofiei ca bază pentru noile abordări ale complexelor procese economice, sociale și politice contemporane care favorizează lupta împotriva cursei înarmărilor, în primul rând, nucleare, pentru dezarmare, pace, cooperare și înțelegere internațională. Referindu-se la faptul că deși astăzi au loc multe discuții și contacte, sînt create sisteme instituționale, naționale și internaționale menite să asigure și să promoveze pacea, se amplifică mișcările pacifiste în toate zonele globului pămîntesc, progresele reale în consolidarea păcii se lasă încă așteptate, prof. Mircea Malița (România) a arătat că ceea ce lipsește în sistemul politic internațional sînt acțiunile comune menite să favorizeze multiplicarea relațiilor și să permită cooperarea internațională efectivă, constructivă, atât la nivel regional cît și la scară planetară. Se resimte din ce în ce mai acut lipsa proiectelor comune, care să angajeze resurse umane, materiale și financiare reunite din partea tuturor statelor și națiunilor, consacrate realizării unor lucrări de macroinginerie cum ar fi marile poduri sau tunele, alte mijloace de comunicație, regularizarea fluviilor, efectuarea de mari baraje, amenajări maritime, orașe pe apă, explorarea spațiului extraatmosferic, lupta împotriva extinderii deșerturilor, etc. etc. În înfăptuirea unor asemenea proiecte comune oamenii s-ar putea cunoaște mai bine, ar coopera loial, s-ar respecta reciproc, s-ar înțelege mai bine și astfel ar avea motive esențiale pentru a milita împotriva cursei înarmărilor și a războiului, pentru o viață în pace și bună înțelegere.

Dezvoltînd subiectul „Dezarmarea nucleară și rolul oamenilor de știință”, prof. Manabu Hattori, de la Institutul de Energie Atomică al Universității Rikkyo din Japonia, a arătat că anul 1985 coincide cu aniversarea a 40 de ani de la bombardamentul atomic al orașelor Hiroshima și Nagasaki. În aceste momente noi nu putem să nu reflectăm atent la faptul că și atunci, ca și acum, bombele atomice și noile tipuri de arme nucleare perfecționate au fost

și continuă să fie produse ca rezultat al utilizării celor mai recente realizări ale cercetării din domeniul fizicii nucleare. Ca atare, noi nu putem să nu analizăm în profunzime asemenea probleme cum sînt cele referitoare la relațiile dintre știință și război, știință și societate, responsabilitatea socială a oamenilor de știință. De fapt oamenii de știință sînt aceia care au descoperit posibilitatea producerii armelor nucleare și au contribuit la dezvoltarea și perfecționarea lor. Fără cooperarea lor, sistemele armelor nucleare așa cum sînt ele astăzi dezvoltate, n-ar fi putut fi realizate. Nu este mai puțin adevărat că, încă de la producerea primei bombe nucleare, oamenii de știință au jucat un rol de prim rang în lupta împotriva armelor nucleare și în toate marile mișcări pentru dezarmarea nucleară. Această poziție ambivalentă își are soriginea în condiția socială în care se situează oamenii de știință.

Cum poate fi soluționată o asemenea situație contradictorie? Prin întărirea neconținută a solidarității oamenilor de știință înșiși, în așa fel încît în lupta pentru apărarea păcii nici unul să nu se simtă izolat și singur. O asemenea solidaritate nu este suficientă însă nici chiar dacă ea se extinde de la nivel național la nivel internațional. Solidaritatea lor trebuie să se unească cu cea a popoarelor și numai atunci cînd oamenii de știință sînt susținuți de popoare ei pot să inițieze acțiuni valabile împotriva cursei înarmărilor nucleare și pot juca rolul ce le revine în lupta pentru salvagardarea păcii.

În aceeași ordine de idei, dr. Stanislaw Patejdl — Secretarul științific al Prezidiului Academiei Cehoslovace de Științe pentru cercetări asupra păcii și dezarmării, a dezvoltat un ansamblu de idei și de direcții de acțiune menite să întărească rolul oamenilor de știință și a organizațiilor științifice în eforturile consacrate prevenirii cursei înarmărilor în spațiul extraterestru, insistînd asupra necesității angajării active a dreptului internațional în lupta pentru prevenirea militarizării spațiului extraterestru.

Importanța științei și a tehnologiei, a oamenilor de știință în lupta pentru menținerea păcii a fost subliniată într-o substanțială intervenție și de prof. dr. Günther Schutow, de la Universitatea Humboldt din Berlin — R. D. Germană, care pornind de la analiza determinării sociale a dezvoltării științei a reliefat necesitatea asigurării unității dintre dezvoltarea cercetării științifice și orientarea ei în direcția prezervării păcii, ca și a relațiilor inextricabile dintre politica științei și politica de pace a statelor și societăților contemporane.

Abordînd subiectul „Viitorul științei și viitorul păcii”, dr. Ioniță Olteanu (România) a demonstrat pe larg că astăzi problemele războiului și păcii privesc nu numai pe politicieni, militari sau diplomați ci întreaga opinie publică mondială, în care un rol deosebit revine oamenilor de știință și că, de aceea este necesar să investigăm în profunzime rădăcinile păcii și războiului. De asemenea, el a demonstrat că, prin însăși natura lor problemele păcii au devenit probleme globale prioritare. Ca atare, ele cuprind pe lângă dimensiunile militare, politice, economice, tehnologice și dimensiuni sociale, valorice, etice, culturale, educaționale etc. și la fel ca toate celelalte probleme globale, născute din interdependențe și ele sînt interdependente.

Din aceasta derivă un ansamblu de cerințe specifice pentru studierea lor aprofundată, impunîndu-se ca aceste probleme să fie investigate simultan în trei planuri — axiologic, gnozeologic și praxeologic. În acest context se conturează o serie de teme și domenii de investigație științifică, cum ar fi: delegitimizarea războiului, eliminarea lui din viața națiunilor; investigarea în profunzime a rădăcinilor culturale ale războiului și păcii; pacea ca fundament și condiție esențială a dezvoltării depline a diferitelor culturi și civilizații; pacea, securitatea, participarea și progresul social și uman; pacea, creșterea economică, știința, tehnologia, dezvoltarea, progresul și noua ordine internațională etc.

În cadrul Secțiunii „Cultură, comunicare și cooperare” au fost analizate, din multiple puncte de vedere, asemenea probleme cum sînt: dialogul culturilor ca o necesitate presantă a zilelor noastre pentru promovarea înțelegerii, respectului reciproc și cooperării dintre toate popoarele, importanța mijloacelor de comunicație de masă și a activităților locale, în transmiterea valorilor culturale, importanța și urgența intensificării eforturilor în lupta împotriva poluării culturii, dat fiind caracterul nociv și periculos al unui asemenea proces.

O atenție specială a fost acordată rolului școlii și a celorlalte instituții sociale educaționale în formarea și educarea tineretului în spiritul păcii, înțelegerii și respectului reciproc dintre popoare. În context a fost subliniată marea importanță pe care o are istoria și predarea sa în învățămînt, în formarea și educarea tineretului în spiritul ideilor păcii și al vocației constructive a omenirii.

Participanții la dezbateri au fost de acord că în zilele noastre, cultura, comunicarea și cooperarea sînt domenii ale vieții sociale și politice naționale și internaționale, care sînt în măsură să favorizeze realizarea unor noi pași înainte pe calea promovării ideilor păcii și cooperării internaționale, în măsura în care sînt respectate următoarele principii: luarea în considerare și recunoașterea faptului că fiecare popor are identitatea sa culturală proprie; cultura universală este o realitate care se constituie din ansamblul culturilor naționale concrete, știut fiind faptul că generalul nu există decît în și prin particular; necesitatea respectării reciproce a specificității și valorii fiecărei culturi naționale; nici o cultură națională nu poate trăi în izolare, nu își este și nu își poate fi suficientă sîsie, și ca atare, trebuie să beneficieze de achi-

zițiile și valorile celorlalte culturi; această realitate, demonstrează adevărul potrivit căruia contactele, comunicarea și cooperarea dintre culturi reprezintă o necesitate istorică obiectivă, cu respectarea și luarea în considerație a forței de creativitate a fiecăruia dintre culturi.

În acest fel, prin cultură și comunicare se poate și trebuie să se ajungă la promovarea stimei, respectului și aprecierii reciproce a tuturor popoarelor, cultura aducându-și contribuția sa firească la formarea unei „conștiințe solidare mondiale” a păcii, cooperării și demnității umane (prof. D. Ghișe — România).

În cadrul secțiunii „Educația pentru cooperare internațională și dezvoltare” dezbaterile s-au concentrat în jurul unui mare număr de probleme privind necesitatea desfășurării sustinute a unor acțiuni cât mai multiple și mai diverse pentru organizarea educației continue a generațiilor tinere și adulte în spiritul idealurilor păcii și înțelegerii între popoare. S-au dezbătut pe larg aspectele formale și informale din cadrul programelor educative consacrate formării tineretului în spiritul păcii și cooperării, locul și rolul manualelor de istorie și geografie, a analizei lingvistice în promovarea înțelegerii internaționale, rolul mijloacelor de comunicație de masă în realizarea obiectivelor educației pentru pace.

În acest context, s-a subliniat că o semnificație aparte, de un major interes teoretic și practic, științific, politic și ideologic o are înscrierea, printre obiectivele acțiunilor în favoarea promovării unui viitor al păcii, a celui referitor la pregătirea persoanelor, grupurilor sociale, popoarelor, națiunilor și statelor pentru a învăța, a ști și a reuși nu numai să lupte împotriva forțelor ostile păcii, ci să trăiască în pace.

Conceptul ca un proces complex în care educația, științele, cultura și alți factori sociali educativi sînt chemați să îndeplinească esențiale funcții și roluri și în care să fie obținută participarea efectivă a celor mai diverse grupe sociale, un asemenea proces presupune și poate include un ansamblu de obiective și acțiuni, între care, pe prim plan sînt deja, sau ar trebui să fie situate, între altele:

- eforturi sistematice pentru asigurarea înțelegerii de către un număr cât mai mare de oameni a fundamentelor, naturii și condițiilor păcii în situația mondială actuală;

- largă informare a popoarelor, a opiniei publice asupra situației existente pe planul cursei înarmărilor și al pericolului de război, pornindu-se de la situația obiectivă că popoarele au dreptul de a cunoaște adevărul și de a acționa pentru a determina oprirea înarmărilor, trecerea la dezarmare, asigurarea și construcția pozitivă a păcii;

- aprofundată cunoaștere a factorilor favorabili ai păcii, ca premisă a promovării active a acestora;

- lupta împotriva prejudecăților, intoleranței, rasismului și apartheidului, pentru promovarea respectului reciproc, înțelegerii și cooperării loiale între persoane, grupe umane, popoare, state și națiuni, respectul identității naționale și culturale;

- formarea tinerelor generații în spiritul înțelegerii importanței întăririi păcii, respectului drepturilor omului și ale popoarelor, cultivarea conștiinței responsabilității lor viitoare în cercetarea și soluționarea acestor probleme ș.a. (Ștefan Costea — România).

În comunicări și intervenții au fost prezentate pe larg eforturile ce se depun în diferitele țări pentru crearea condițiilor optime necesare antrenate de asigurarea realizării educației pentru pace și înțelegere între popoare ca o parte integrantă a sistemului educațional și de învățămînt, ca și a sistemelor educației permanente. În această perspectivă au prezentat comunicări prof. univ. dr. George Ciucu — Adjunct al ministrului educației și învățămîntului, prof. univ. dr. Sanda Ghimpu — Prorector, Universitatea București, prof. univ. dr. Ioan Drăgan — Secretarul Comisiei naționale UNESCO — R. S. România, dr. Vladimir Dubski — R. S. Cehoslovacia, dr. James Dator — Secretar general al Federației Mondiale pentru Studiul Viitorului, prof. Universitatea Hawaii — S.U.A.

În cadrul ultimei secțiuni a reuniunii, avînd ca temă „Dezvoltarea și dezarmarea” s-a înregistrat o unanimitate în sublinierea răspunderii ce revine camenilor de știință în întreaga activitate îndreptată spre realizarea dezarmării, în primul rînd a dezarmării nucleare și stimularea dezvoltării economico-sociale și culturale în societățile contemporane. S-a exprimat unanimă îngrijorare în legătură cu actualul stadiu al cursei înarmărilor și continuarea acesteia, subliniindu-se pericolele decurgînd din doctrinele și strategiile privind apărarea „strategică”, persistența armelor biologice în arsenalele militare, precaritatea echilibrului militar contemporan.

Au fost amplu tratate raporturile dintre cursa înarmărilor și subdezvoltare, perspectivele economiei mondiale, ale păcii, dezvoltării și adîncirii cooperării la nivel universal, insistîndu-se asupra necesității intensificării eforturilor pentru stabilirea unor noi relații între dezarmare și dezvoltare, în sensul promovării mai susținute și efective a dezvoltării, pe seama reducerii cheltuielilor militare.

Această complexă problemă a fost analizată aprofundat în comunicările și intervențiile lui Zoltan Gyenge și Paul Dunay — R.P. Ungară, prof. univ. dr. Constantin Vlad — dir. Institutului de Științe Politice — R. S. România, acad. Ceavdar Palev și Kalcio Markov — R. P. Bulgaria, Stanislaw Patejdl — R. S. Cehoslovacia, Jan Danecki — R. P. Polonă. Conclu-

zionind asupra problemelor discutate, prof. dr. Costin Murgescu — Președintele Secției de Științe Economice a A.S.S.P. a arătat: „Nu avem dreptul să obosem nici o clipă, de exemplu, în a arăta cât de periculoasă este teza după care pacea ar putea fi salvată prin dobândirea superiorității militare a unei părți asupra celeilalte părți sau prin extinderea cursei înarmărilor în cosmos.

Trebuie să convingem opinia publică mondială că, odată cu stoparea cursului primejdios pe care l-au luat relațiile internaționale, trebuie să ne gândim mai serios la lumea în care trăim.

Noi, economiștii, nu ne putem rezuma la demonstrarea faptului că înarmarea pune poveri grele pe umerii popoarelor sau că ar fi mai rațional să folosim în scopul dezvoltării resursele materiale, financiare și științifice irosite astăzi în cursa militară.

Cred că ar trebui să explicăm mai clar de ce cursa înarmărilor constituie unul dintre principalele izvoare de alimentare a crizei economice mondiale.

Pentru a evita o confuzie terminologică frecventă, să precizez că prin criza economică mondială nu am în vedere mondializarea crizelor ciclice, de tipul celor din 1974—1975 sau 1981—1982. Asemenea mondializări ale crizelor ciclice au existat de cînd există o economie mondială unitară și probabil nu vor putea fi evitate nici în perioada următoare.

Am în vedere criza economică mondială determinată de persistența subdezvoltării și de adîncirea decalajelor între state, de prăpastia care se adîncește între țări bogate și țări sărace — spre a folosi un termen pe care Samuelson îl socotește prea simplificator, ceea ce nu-l face să fie mai puțin corect.

Am în vedere criza economică mondială, ca ansamblu al diferitelor crize globale (criza energetică, a materiilor prime, a sistemului comercial și a celui valutar-financiar, criza structurilor industriale, criza alimentară, criza ecologică, ș.a.m.d.) și care își găsește expresia în paralizia progresivă a mecanismelor de colaborare economică internațională, ceea ce frînează creșterea economică a tuturor statelor.

Oamenii nu poate depăși această criză economică fără oprirea cursei înarmărilor.

Mă gândesc, totodată, la faptul că este datoria economiștilor să arate că oprirea cursei înarmărilor este o problemă urgentă. Într-adevăr, spirala cheltuielilor militare, care se desfășoară de patru decenii, a făcut ca producția de mijloace de distrugere să intre în procesul re-producției sociale mondiale, să ocupe un loc mereu important în acest proces. Or, fiecare înțelege că degajarea unui segment din reproducția socială nu este ușoară; ea devine cu atît mai grea cu cît segmentul dobîndește amploare și integrarea lui în angrenaj este mai puternică.

N-aș dori să prelungec acest cuvînt. Consider că în fiecare domeniu al cercetărilor sociale există unghiuri de vedere care merită să fie examinate în cursul dezbaterii al cărei interes rediză toamă în caracterul ei interdisciplinar.”

În încheierea lucrărilor reuniunii prof. dr. doc. Mihnea Gheorghiu, președintele Academiei de Științe Sociale și Politice, evidențiind caracterul fructuos, interdisciplinar al problematicii supuse dezbaterii a subliniat bogăția de idei și de informații referitoare la stadiul actual al acestei problematice și la perspectivele evoluției sale viitoare, precum și numărul mare de propuneri și de proiecte de acțiune sugerate în comunicările prezentate și în intervenții.

Valorificarea rezultatelor unor asemenea reuniuni presupune, înainte de toate necesitatea de a păstra și a dezvolta contactele și relațiile colegiale, științifice, ocazionate de lucrările la care am contribuit cu toții, precum și difuzarea largă a concluziilor reieșite către factorii responsabili și de decizie, opinia publică largă, pentru educatori și necesitățile educației.

Viitorul poate și trebuie să fie privit nu numai în mod pesimist sau optimist, ci și, mai ales, cu luciditate și cu speranță, cu încrederea că popoarele sînt în măsură să își producă toate mijloacele intelectuale, morale, științifice, tehnice și politice de care au nevoie, pentru a-și asigura viitorul pașnic, spre a-și realiza fiecare vocația sa constructivă proprie și a împlini împreună un destin comun prosper, de libertate și demnitate umană.

Stefan Costea

MORALA ȘI RACONTELE